

Др Ана М. Стојановић

САВРЕМЕНА ЗАПАЖАЊА И СЕМИОТИЧКА ДОСТИГНУЋА У ТРАНСЛАТОЛОГИЈИ¹

Рад се бави савременим теоријским проблемима у превођењу у времену брзог и непредвидивог језичког развоја. С обзиром на то да вековна теоријска разматрања и покушаји да се пронађе одговор на питање да ли дати предност семантичкој или смисаоној верности нису дали јединствено решење, савремени преводиоци се данас сусрећу и са овим, али и са низом нових проблема. Рад се такође бави и доприносом семиотике превођења и објашњењем семиотичких идеја о преводивости, али са друге стране представља и теорију лингвистичког релативитета, кроз кратки филозофско-лингвистички преглед идеја њених присталица, као другу страну медаље. Ова студија има за циљ да јасно, у сажетој форми, прикаже савремено стање у традицији и семиотици превођења.

Кључне речи: семиотика превођења, преводивост, савремене проблематике у превођењу.

С обзиром на постојање снажне везе између теорије превођења и превођења као заната, не могу се занемарити проблеми које управо ова повезаност индукује. Важна питања на која се од средњег века па до романтизма покушавало одговорити кроз разне дискусије и теорије, у основи су увек имали једно: питање оријентисаности преводиоца, или ка верном превођењу речи одређеног текста, или ка широј идеји који тај текст садржи. Наиме, од средњег века па до романтизма смењивали су се аргументи у корист једне или друге тезе, а често се дешавало да се у истој епохи, за једну врсту текста захтевала тачност и поштовање прототеста (почетног, оригиналног текста), док је за неку другу врсту текста превођење значило преношење смисла оригиналног текста, а то се постизало адаптацијом или сажимањем, у зависности од одлуке преводиоца. Данас, међутим, ми ипак не можемо са

¹ Преводе цитата из страних публикација урадио је аутор овог прегледног рада

сигурношћу да кажемо да су научни истраживачи и теоретичари превођења, па и сами преводиоци нашли јединствено решење. Сасвим неочекивано појавили су се нови проблеми и питања, који су, са једне стране, удаљавали теорију од праксе (иако савремени преводилац не може да занемари теорију, јер је свестан да му није довољно само емпиријско искуство), а са друге, дали могућност за стварање нове визије прототеста и схватање превођења као могућности да се читаоци изведу из очигледног света, и да се усмере на путовање ка ауторовом свету, који постаје приступачан захваљујући напорном раду једног преводиоца.

Једно од питања које савремена теорија превођења не може да занемари је концепт преводивости. За семиотичаре сваки знак је преводив у други знак, а значење сваког знака јесте његов превод у неки други знак. И то је неограничена семиоза, која не може по природи ствари бити нити прекинута нити заустављена. На супротној страни налази се теорија лингвистичког релативитета, која насупрот семиотици, негира преводивост знака, с обзиром на недостатак знакова (сигнификаната), када се прелази са једног језика на други, и са једне културе на другу, али и с обзиром на реалан губитак изражајне способности у самом процесу превођења.

У сваком случају јасна демаркација између оног што се може превести и оног непреводивог постоји, и састоји се у подели између, са једне стране свих преводивих знакова и оних који се упућују на неке друге преводиве знаке – где семиоза није прекинута већ само преусмерена према неком другом знаку (сигнификанту), и са друге стране, зоне непреводивог, коју често избегавамо, често ни не покушавајући да пронађемо могућа решења.

Основни принципи преводивости су заправо малобројни али важни. Први је тај да се преводи без тешкоћа оно о чему се има искуства. Други је чињеница да оно што омогућава успешно превођење, јесте превођење онога што нам је корисно и значајно за комуникацију и социјализацију. Трећи принцип је тај да превођење није никад потпуно могуће или потпуно немогуће.

У међујезичком превођењу непреводивог губи се или смисао или значење. Тешкоће настају онда када се намера једне речи не подудара са смислом, када значење упућује на више смисаоних решења, или када знак који се преводи (интерпретант) не постоји у одређеној култури.

Можемо са сигурношћу закључити да су губици, непреводиви елементи или тешкоће, које су у стању да зауставе комуникацију, увек везане за смисао, а само понекад за значење (осим када је реч о елементима који не постоје у одређеној култури, а који су важни за разумевање реченице). Ипак нас то може одвести у погрешном правцу, наводећи нас да помислимо да се губици не дешавају када се преводи реченица већ само када се преводи еунцијатум. Губици су само видљивији када преводимо реченицу (која сама у себи има амбивалентност), а мање видљиви код превођења исказа (еунцијатума) – (конкретно изражавање, смисаона експресивност). Ми заиста скоро увек преводимо изказе а не реченице. И супротно од оног што

би се могло помислити, што је однос између знака у виду речи (сигнификанта) и знака у широком смислу приснији и дубљи, сложенији постаје преводачки процес, управо због комплексног интерпретативног „отварања”.

Истински проблем у превођењу је и способност транспозиције сложених експресивних извора. Сваки језички и нејезички знак тежи да постане порука, а у превођењу то је нарочито евидентно, јер је његов задатак омогућавање ове тежње. Знак који „преводи” мора узети у обзир непреводивост одређеног знака, која се не крије иза његове немогућности превода, већ у чињеници да он не тражи ни да буде преведен.

Било која текстуална анализа требало би да да приоритет, (ако имамо у виду три димензије семиотике), прагматици, која је неопходна за развој и напредак преводачког интерпретативног задатка. Сваки знак прво се интерпретира а затим преводи. На крају, није превођење тешко/непреводиво/лимитирано, већ интерпретација. А током преводачког пута, сигнификанти удружени са другим знаковима (оснивач прагматизма Чарлс Сандерс Перс [Charles Sanders Peirce] каже да знак није знак без присуства другог знака), постају нарочито сложени. Интерпретант је увек субјективни знак, и ово запажање које проналазимо код Перса, а тачније у његовој идеји да смо ми ти који стварамо различите интерпретанте у тренутку читања, оправдава слободан избор и преводачку субјективност. Овде се можемо запитати од чега зависи интерпретативна преводачка слобода? Ако поновимо да значење увек остаје непромењено, онда је само експресивна креативност та која проширује и мења сигнификанте. И овај процес улази у сферу преводачке етике. Нећемо рећи (као што је уобичајено помислити) да креативност превазилази непреводивост; већ умеће постављања границе између креативности и текстуалне верности чини то да се непреводивост разреши не остављајући осећај празнине.

На неки начин губитак, или изостављање, или замена појмова (сигнификаната) увек је дозвољена ако губећи, изостављајући, мењајући појмове, не утичемо на смисао. Сама реч има намеру, али као што нас учи преводачко искуство, њена намера се не подудара увек са смислом. Значење често остаје непромењено, али на штету знака. А ако знак нема свог интерпретанта (то јест ментални превод), онда он и није знак. А ако није знак, не може се превести. До непреводивости дакле долази када знак нема свој ментални превод или када он нема свог интерпретанта. Субјективност превођења и индивидуална преводачка способност је управо у способности спајања сваког знака са интерпретантом. За одређене културе и визије света одређени знак може бити интерпретиран, али за неке културе он неће имати никакво значење.

Уколико преводац нешто не успева да преведе, то само значи да у њему самом постоји несигурност, сумња која није разрешена. А тешко је развити јасну перцепцију када смо свесни да смо интериорно несигурни. Оно што би дакле помогло преводиоцу да „види” ствари до њихове сржи, а нарочито да их разуме, јесте искуство, које ће помоћи развијању спознаја.

А то се постиже читањем, превођењем, ослушкивањем оних проблематика са којима су се други преводиоци сусретали. Само у том тренутку, када преводилац ојача своје слабе тачке, његове идеје ће постати усклађене, а визије јасније. Јер када је визија присутна, тешко ће доћи до погрешке.

Можемо рећи да непреводив остаје културолошки печат који не може бити пренесен јер не може бити интерпретиран. Реч је о свему „невидљивом”, о свему ономе што се крије у боји гласа, иронији, шалама говорника, па чак и у дијалектима. Дијалекти се преводе, постоје чак и речници посвећени дијалектима, али сваки говорник који познаје дијалекат сопствене регије или сопственог краја, сложиће се да многи знакови, изрази и значења, не могу бити преведени. Целокупна преводилачка способност је повезана са структуралистичком визијом, јер у превођењу, више него у било ком делу семиозе, видимо да није важно од чега је сачињен неки елемент. Важни су односи које он формира са другим елементима. По чувеном лингвисти Фердинанду де Сосиру [Ferdinand de Saussure], вредност знака се крије у његовој способности да буде део већег система. Овако „структуралистичко” размишљање нам омогућава да разумемо технику замене у преводилачком процесу. А коришћење „помоћи” при превођењу доказује да за семиотику, превођење никад не може бити немогуће јер оно што је битно није значење, већ смисао. Још једно важно запажање која свакако доприноси идеји преводивости је то, да уколико терминологија једног језика не познаје терминологију неког другог језика (услед некоришћења или непостојања одређених материјала, предмета, па чак и метафоричких предмета), преводилац често упућује на оно што постоји у његовој култури, манипулишући на неки начин читаоца.

Семиотичким идејама о незауостављивом и стога увек могућем превођењу, супротставља се Ворфова теорија лингвистичког релативитета. Бенџамин Ли Ворф [Benjamin Lee Whorf] није био нарочито прихваћен од стране академика, а један од разлога лежи у томе што је он по професији био хемијски инжењер, који је тек касније захваљујући интересовању према лингвистици, самоиницијативно почео да се бави проучавањем домородачких индијанских језика, пре свега језика Астека и Хопи Индијанаца. Његови радови које је представио на конференцијама посвећеним лингвистици, били су ти који су га приближили Сапиру [Edward Sapir], након чега је он и почео да студира лингвистику на Јејлу. Управо са Сапиром ће развити чувену теорију лингвистичког релативитета. Други могући разлог неприхватања његове теорије све до пред крај 20. века, јесте тај што су многи научници пре њега о томе већ били писали. Упркос томе, само захваљујући његовим публикацијама, које су биле емпиријски потхрањене, други научници и истраживачи су ускладили своје радове са његовим запажањима, а затим и обухватили његову теорију под именом Сапир-Ворфова теза, по којој „језик којим се служимо одређује наш поглед на свет” (WHORF 1970: 235). Управо та чињеница нас наводи на размишљања о релативној могућности превођења, с обзиром на то да различити лингвистички инструменти не могу изразити

ствари на истоветан начин. Ворф каже да ће језички инструменти говорника са различитим језичким позадинама, креирати различите формулације и да ће све чињенице морати бити другачије (WHORF 1970: 235). Критика ове теорије тиче се заправо концепта преводивости. Џорџ Стајнер [George Steiner] се питао, да ли би, уколико би ова теза била тачна, уопште било могуће успоставити међујезичку комуникацију (STEINER 1994: 127).

Јакобсон [Roman Jakobson] са друге стране, сматрао је да не може постојати апсолутна подударност између кодификованих јединица и да је еквиваленција различитости круцијални проблем лингвистике. Али ипак он пише да: „Ако одређени граматички процеси недостају у језику на који се преводи, то никада неће учинити немогућим веродостојну транспозицију појмовне информације коју садржи оригинал” (ЈАКОБСОН 1993: 56).

Занимљиво је међутим приметити да Јакобсон када год потврђује преводивост једног знака или сигнификанта, додаје сопствена размишљања у корист тезе о непреводивости. Тако и сазнајемо за његову тезу о непреводивости поезије. Ортега [Ortega y Gasset] није сматрао да сваки језик може све да изрази, па се чак и питао да ли је превођење утопистичка идеја. По њему је утопија и мишљење да две речи, иако су у речнику представљене као еквиваленти, означавају исту ствар:

Чини се да неко претпоставља, са претераном сигурношћу, да постоје филозофи или уопштено писци који се могу превести. Не чини ли вам се ово као илузија? Истина је да се сваког дана све више приближавам размишљањима да је све оно што човек ради утопија. Он има намеру да спозна а у ствари никада ништа не спозна у потпуности (ORTEGA Y GASSET 1985: 63).

Интересантно је његово поређење немогућности превода са немогућношћу реализације било које људске активности:

Људи су увек меланхолични, испуњени манијама, френетични, напаћени тескобама које је Хипократ називао божанским. Разлог томе је што су све људске активности неоствариве. Судбина – привилегија и част – људска је та, да они никада не успеју у ономе што желе и да су стално у чистој тежњи, живој утопији (ORTEGA Y GASSET Y NERGAARD 1993: 182).

Он сматра да је храбро тражити од преводиоца да буде бунтовник, у тренутку када преводи бунтовнички текст, зарад других читалаца. Дакле, јасно је да Ортега негира преводивост. Он је негира не само када је реч о филозофским текстовима, већ и онда када је реч о превођењу текстова из природних наука.

Ако поставимо питање због чега су одређене научне књиге лакше за превод, брзо ће нам бити јасно да је у њима сам аутор већ урадио велики део превода са свог језика „на ком живи, креће се, постоји” на псеудо језик сачињен од техничких термина, лингвистичко артифицијелних вокабула, који он сам жели да дефинише у својој књизи. Он дакле преводи сам себе, прелазећи са језика на терминологију. Терминологија

је схватљива само уколико су се они који пишу или говоре или читају или слушају превентивно и индивидуално договорили око значења знакова или сигнификаната [...] Ето због чега је лакше превести овакве књиге на неки други језик, јер су оне заправо већ написане на истом језику за све земље; па се тако чине херметичне, несхватљиве, или веома тешке људима који говоре аутентичан језик на ком су оне привидно написане (NERGAARD 1993: 184).

И многи други аутори су размишљали, писали и бавили се овим проблематикама. Гете у *Пућовање Италијом* пише да су непреводиве карактеристике свих народа: од најузвишеније речи па до оних скромнијих, једноставнијих, непреводиво је све оно што се односи на карактеристичне црте одређене нације. Међутим, ако погледамо у далеку прошлост, пронаћи ћемо да је и Данте говорио о немогућности превођења. У првом делу *Гозбе* он пише да је немогуће „нешто”, услед склопљеног јединственог хармонијског мозаика, претворити у „нешто друго”, а да се не разбије хармоничност и пријатност (DANTE 1966: uvod). Овом темом се бавио и Кроће [Benedetto Croce] у *Естетичкици*, па је по њему интуиција али и било које уметничко изражавање једноставно непоновљиво. Он међутим није драстичан, а то видимо у тренутку када допушта извесну сличност и када говори о „релативној могућности превода”. „Превод који је добар јесте апроксимативан и може да стоји сам” (CROCE 1994: 94).

Треба подсетити на занимљиву чињеницу, а то је да су управо они који су негирали могућност превођења, сами били преводиоци. Гете је на пример, иако велики песимиста по питању превода, превео Манцонијев *Пеји мај*.

И на крају, вратићемо се на савремена запажања о преводу смисла. Пол Рикер [Paul Ricoeur] је написао: „Превести само смисао значи негирати са знања савремене семиотике, јединство знака и сигнификанта, јединство смисла и звука” (RECOUR 2008: 22).

За савремене ауторе, а нарочито за семиотичаре и даље је немогуће говорити о апсолутном прихватању мисли, али немогуће је говорити и о непреводивости поезије јер је сваки превод „исти други” по речима семиотичара Сузан Петрили, када текст остаје исти, док постаје „неко други”) (PETRILLI 2001).

Савремени преводиоци данас више него икад, услед брзог језичког развоја и језичких промена, морају да обраћају посебну пажњу на све оне елементе који нас воде и остављају у зони непреводивог. Поред поменутих дијалеката, ту се налазе и метафоре, пословице, идиоми, али и велики број страних речи које преплављују српски језик. Ту се налазе и нови изрази, нове речи, које још нису пронашле своје место у речницима, калкови који се развијају невероватном брзином, па нам се чини да никада нисмо били у оволикој мери креативни. Амбивалентност метафора увек приморава преводиоца на избор, јер у његовој интерпретацији не сме бити места за сумњу. Једно значење увек искључује оно друго. Због тога је одговорност

једног преводиоца толико велика. Он увек мора да одлучи, знајући да двосмислен израз увек има два значења. Логично, могло би се поставити питање: зар распознавање знака или знакова једног израза преко њихове анализе, па и разумевање оба двосмислена израза не доводи до решења? Када је реч о идиоматским изразима, не, јер баш у тренутку разрешења метафоричког смисла, проналазећи менталне знаке или интерпратанте, појављује се проблем: како то превести? Амбивалентност није универзална. Амбивалентност у једном језику може искључивати постојање амбивалентности у другом. Признање да не можемо превести све што бисмо желели да преведемо није знак слабости, већ прихватање да постоје „нерешиве” разлике.

Данас теоретичари превођења не негирају преводивост, већ указују на то да нас често језик оставља у зони непреводивог, не нудећи нам пут повратка макар до „границе”, односне оне зоне у којој се срећу семиотичка идеја о безграничној семиози и теорија лингвистичког релативитета. Понекад је заиста важно признати пораз како би се исконструисало значење текста који преводимо. Једино тада можемо наћи решење. Сваки превод је приближан и нарочито условљен културним, психолошким и семантичким контекстом.

Чини се да ће ове проблематике увек постојати. Многи аутори су покушавали, не само да дају одговор једном за сва времена на ова питања, већ и да објасне разлоге одређених тешкоћа. Иако нам нису оставили конкретна решења за ове проблеме, бар су нам показали пут системског решавања и размишљања о њима. Као што није прикладно причати о усиљеној асимилацији између језика и различитих култура, у циљу избегавања конфликта између њих, тако је неприкладно или немогуће причати о асимилацији у процесу интерпретације. Сваки „сусрет” је и сукоб, јер оно што нам не припада и што нам је страно, јесте ограничење, али истовремено и неопходност, јер је природно тражити решења и „разрешити сваки сукоб”. Наш однос са оним што нам не припада јесте увек ограничен очекивањима које имамо, а то води ка неопходности сукоба.

Важност превода никада неће бити оспорена. Управо су преводи ти који су омогућили сусретање блиских и далеких култура. Занимљиво је приметити да ће преводилац поезије увек бити сматран за оригиналнијег, вреднијег и способнијег од преводиоца прозе. На основу овога можемо закључити да непреводивост нема увек исту вредност и да је она често потврда вредности а не дефекта прототеста.

Савремене преводилачке теорије су ипак донеле есенцијалну новост: како извући читаоца ван његовог уобичајеног света. Упркос томе ми ни данас не можемо говорити о јасној водиљи која ће нам рећи како се правилно преводи. Некада се веровало да ће дуге историјске дебате о уметности превођења, донети јединствено решење. То се није догодило. Упркос одређеном прихватању семиотичких идеја о преводивости, остаће и даље присутна она вековна дилема: да ли бринути о језичкој верности, али и оној граматичкој и синтаксичкој, или о оној интуитивној (која је толико драга писцу-

-преводиоцу). Тако у великом броју трактата, размишљања, семинара, конгреса, проналазимо упутства како „прекршити” реч аутора када је то неопходно, па чак можемо наћи и смелу дефиницију коју нам је оставио чешки преводилац и писац Бохумил Матесиус [Bohumil Mathesius] а коју Мунин [George Mounin] цитира у својој књизи *Теорија и историја превођења*: „Најбољи преводилац је онај који од ауторског дела преводи само наслов, нарочито ако тај аутор ужива извесну популарност: све остало мора бити његова лична литерарна креација” (MOUNIN 2006: 60). А сваки превод то и јесте: литерарна креација невидљивог преводиоца.

У сваком случају мисао водиљу за савремену идеју о теорији превођења можемо пронаћи код Жоржа Мунина: „Разлике у превођењу не зависе ни од аутора, ни од типа текста, ни од оригиналних језика и оних на које се преводи, ни од различитих преводиоца, већ од потпуно различитих потреба које сваки аутор жели да задовољи” (MOUNIN 2006: 61). Реч је дакле о проблему дестинације текста.

Савремени преводиоци су дошли до закључка да поред сазнања о историјској дебати морамо обратити пажњу и на ове проблеме: проблеме који се тичу тога коме је текст упућен, проблеме жртвовања језичке оригиналности како би се величала оригиналност самог дела (или обрнуто), проблеме објективности прототеста и субјективности преводиоца, проблеме одговорности преведеног текста и дијалогизама. Превођење је и даље могуће, али оно постаје и све теже. Тешкоће у савременом превођењу су нарочито везане за, по критеријуму Винеа и Дарбелнеа¹, постојање позајмица, калкова, дословног превођења, транспозиције (када задржавамо смисао поруке), еквиваленције (када остављамо идентичан једино смисао), адаптације (екстремног лимита превођења), или, другим речима, везане су за одсуство теорије, која би, упркос дозвољеној слободи и иновативном и интуитивном духу, приморала преводиоца да прати одређено правило. Све то не би учинило његов посао лакшим, али би свакако помогло његовом оправдавању, онда када је то потребно.

На крају, проблем преводивости није везан само за дубоку потребу за металингвистичком већ и метакултуралном свесношћу, јер ми, по речима Бруна Озима [Bruno Osimo] „асимилирамо постепено не само матерњи језик већ и матерњу културу” (OSIMO 2012: 57).

¹ Вине и Дарбелне су развили и осмислили модел преводилачких техника у студији објављеној у Упоредној стилистици француског и енглеског језика: *Методологија превођења* (у оригиналу *Comparative Stylistics of French and English: A Methodology for Translation*). Студија не изучава само стилистику оба језика, већ се бави и контрастивном граматичком анализом, указујући на семантику као основну димензију превођења. Допринос Винеа и Дарбелнеа огледа се у анализи преводилачких поступака који су подељени на две групе односне директне (позајмица, калк, и дословно превођење) и посредне (транспозиција, модулација, еквиваленција, адаптација). Коришћење и разумевање ових преводилачких поступака је од изузетне важности нарочито код тешко преводивих израза.

ЦИТИРАНА ЛИТЕРАТУРА

- ALIGHIERI, Dante. *Il Convivio*. Bologna: Casa Editrice Prof. Riccardo Pàtron, 1966.
- CROCE, Benedetto. *Estetica come scienza dell'espressione e linguistica generale. Teoria e storia*. Giuseppe Galasso (prir.). Milano: Adelphi, 1990.
- CROCE, Benedetto. *La poesia*. Giuseppe Galasso (prir.). Milano: Adelphi, 1994.
- DE SAUSSURE, Ferdinand. *Course in General Linguistics*. New York: Columbia University Press, 2011.
- JAKOBSON, Roman. *Aspetti linguistici della traduzione*. Nergaard, Siri (prev.). *Teorie contemporanee della traduzione*. Milano: Bompiani, 2010.
- JAKOBSON, Roman. *On Linguistic Aspects of Translation. Saggi di linguistica generale*. (a cura di) L. Heilmann i L. Grassi. Milano: Feltrinelli, 1966.
- MOUNIN, Georges. *Traductions et traducteurs*. 1965. S. Morganti (prev.). *Teoria e storia della traduzione*. Torino: Piccola Biblioteca Einaudi, 2006.
- NERGAARD, Siri. *La teoria della traduzione nella storia*. Milano: Bompiani, 1993.
- ORTEGA Y GASSET, José. *Miseria e splendore della traduzione*. Milano: Sugarco, 1985.
- OSIMO, Bruno. *Manuale del traduttore, guida pratica con glossario*. Milano: Hoepli, 2012.
- PEIRCE, Charles Sanders. *Opere*, a cura di M.A., Milano: Bonfantini, Bompiani, 2003.
- PETRILLI, Susan. *Lo stesso altro, Athanor 4*. (prir.). Roma: Meltemi, 2001.
- RICOEUR, Paul. *Tradurre l'intraducibile. Sulla traduzione*, a cura di Mirela Oliva, Città del Vaticano: Urbaniana University Press, 2008.
- STEINER, George. *Dopo Babele. Aspetti del linguaggio e della traduzione*. Milano: Grazianti, 1994.
- VINAY, JEAN-PAUL- JEAN, Darbelnet. *Comparative Stylistics of French and English. A methodology for translation*. Translated and edited by Juan C. Sager and M.-J. Hamel. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 1995.
- WHORF, B., Lee. *Language, Thought, and Reality. Selected Writings*, prev.it. Francesco Cialfoni, *Linguaggio pensiero e realtà*. Torino: Boringhieri, 1970.

Dr Ana M. Stojanović

CONTEMPORARY OBSERVATIONS AND SEMIOTIC ACHIEVEMENTS
IN TRANSLATOLOGY

Summary

The paper looks at contemporary theoretical issues regarding translation during a time of rapid and unpredictable linguistic development. Despite centuries of theoretical consideration and attempts to decide whether to prioritise to semantic or semantic fidelity, no one single solution has been found, and translators today face this and a number

of new problems. This paper examines the semiotics of translation and semiotic ideas about translatability, but also presents the contrasting theory of linguistic relativity by providing a brief philosophical-linguistic review of its supporters' main ideas. This study aims to describe the current state of translation theory and semiotics in a clear and precise way.

Филолошко-филозофски факултет у Барију, Италија
Одсек Семиотика превођења
Центар за интеркултуралне студије
marebluetranslations@gmail.com